

Sygn. akt I C 115/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Boguszewicz

Ławnicy: ./.

Protokolant: st. sekr. sąd. Aurelia Drecka

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2017 r. w Zielonej Górze

sprawy z powództwa: Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w G.

przeciwko: Z. T.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego Z. T. na rzecz strony powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w G. kwotę 109.150,17 zł (sto dziewięć tysięcy sto pięćdziesiąt złotych i 17/100) wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 8 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;
2. oddala dalej idące powództwo;
3. zasądza od pozwanego Z. T. na rzecz strony powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w G. kwotę 9.692,87 zł tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt I C 115/15

(...)

Strona powodowa Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w G. zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, w pozwie skierowanym przeciwko Z. T. domagała się orzeczenia nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, by pozwany zaspokoił roszczenie strony powodowej na kwotę 109.150,17 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 21 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu.

Strona powodowa dochodzi roszczenia z zobowiązania wekslowego w postaci weksla in blanco poręczonego przez pozwanego.

W odpowiedzi na pozew / k. 38-39 akt / pozwany Z. T., zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, wniósł o oddalenie powództwa oraz obciążenie strony powodowej kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany zwrócił uwagę na nieskuteczność udzielonego poręczenia, wywodząc iż spółka cywilna jako podmiot niewyposażony w osobowość prawną, nie może być poręczycielem. Dodatkowo zakwestionował, jakoby złożył podpis na wekslu, dostrzegł omyłkę w dacie płatności weksla oraz zaakcentował brak miejsca płatności weksla.

W piśmie datowanym na dzień 28 czerwca 2016 r. / k. 144-145 akt / pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia oraz z ostrożności procesowej podał, iż wykonywanie przez stronę powodową prawa podmiotowego jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i narusza treść art. 5 k.c.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 20 kwietnia 1994 r. spółka (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. nabyła mienie wchodzące w skład (...) Skarbu Państwa przejęte po zlikwidowanym (...) w Ś. przynależne do nieruchomości gospodarstwa rolnego Skarbu Państwa w Ś. maszyny, urządzenia, zapasy, inwentarz żywy, produkcję w toku, wyposażenia. Strony umowy ustaliły wstępną cenę sprzedaży na kwotę 1.288 mln zł. Jako zabezpieczenie roszczeń wynikających z umowy sprzedaży strony przewidziały: weksel in blanco z wystawienia nabywcy na zlecenie zbywcy oraz umowę przewłaszczenia ruchomych środków trwałych.

/ dowód:

- umowa sprzedaży k. 4-6 akt /

Strona powodowa wypełniła znajdujący się w jej dyspozycji weksel in blanco wystawiony przez PPHU (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. i poręczony przez wspólników spółki cywilnej (...) s.c. z siedzibą w W., opatrując go datą płatności na dzień 8 grudnia 2014 r. Nieczytelny podpis znajdujący się po prawej stronie pieczętki został nakreślony przez pozwanego.

/ dowody:

- weksel in blanco k. 3 akt,

- opinia biegłego sądowego z zakresu ekspertyzy pism i dokumentów M. M. k. 112-123 akt,

- zeznania biegłej sądowej M. M. na rozprawie w dniu 8 września 2016 r. czas trwania 00:03:46-00:15:21,

- zeznania świadka J. M. na rozprawie w dniu 16 marca 2017 r. czas trwania 00:02:33-00:16:59,

- zeznania pozwanego Z. T. na rozprawie w dniu 16 marca 2017 r. czas trwania 00:17:53-00:30:15 /

Prowadzone wobec spółki (...) sp. z o.o. z siedzibą w S., w oparciu o tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 11 grudnia 2000 r., postępowania egzekucyjne zostały umorzone wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

/ dowody:

- postanowienie z dnia 20 grudnia 2002 r. k. 161 akt,

- postanowienie z dnia 29 czerwca 2009 r. k. 7 akt /

W piśmie opatrzonym datą 8 grudnia 2014 r. strona powodowa wezwała pozwanego do wykupu weksla w terminie do dnia 20 grudnia 2014 r. Korespondencja została odebrana przez pozwanego w dniu 7 stycznia 2015 r.

/ dowody:

- wezwanie do wykupu weksla wraz z potwierdzeniem odbioru k. 8-9 akt /

Wobec tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Wytoczone powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Skoro strona powodowa powoływała się na odpowiedzialność pozwanego jako poręczyciela weksła, materialnoprawną podstawą rozstrzygnięcia sporu był przepis art. 32 ustawy Prawo wekslowe (Dz.U. z 2016 r., poz. 160 t.j.), przewidujący iż poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył.

W konsekwencji poręczyciel weksła in blanco może zgłaszać skutecznie zarzuty wskazujące na wypełnienie weksła niezgodnie z deklaracją wekslową (wyrok SN z 12 grudnia 2008 r. IICSK 360/08, LEX nr 584726). Zaznaczyć trzeba, że ciężar dowodu zawarcia umowy regulującej sposób wypełnienia weksła oraz wypełnienia weksła niezgodnie z umową ciąży na wekslowo zobowiązanym (Orzeczenie SN z dnia 24 lutego 1928 r., I C 2161/27; Orzeczenie SN z dnia 12 stycznia 1934 r., C 2217/33).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że wymieniony weksel in blanco spełnia wszystkie wymogi ważności. Sąd nie miał wątpliwości, że pozwany złożył własnoręczny podpis pod wyrazem „poręczam”. W tym kontekście istotne dla sprawy okazały się rozważania poczynione przez biegłą sądową z zakresu ekspertyzy pism i dokumentów oraz wyjaśnienia końcowe pozwanego. Rozstrzygając jednak o zarzutach pozwanego dotyczących nieprawidłowości w zakresie formalnych wymogów, jakie rządziły wypełnieniem weksła, należy zauważyć, iż Z. T. i J. M. podpisali weksel in blanco jako wspólnicy spółki cywilnej, która nie ma zdolności wekslowej, a zatem nie spółka, lecz wspólnicy są uczestnikami stosunku wekslowego. Mimo braku wypełnienia rubryki przeznaczonej na wskazanie miejsca płatności, nie ulega wątpliwości, że element ten został zawarty w danych identyfikujących stronę powodową. Także wpisana data wystawienia weksła tj. 8 grudnia 2014 r. nie jest datą w której dłużnik złożył weksel do dyspozycji strony powodowej. Utrwalone w tym zakresie orzecznictwo Sądu Najwyższego przewiduje jednak, że nie powoduje nieważności weksła umieszczenie na nim nieprawdziwej daty wystawienia tj. wcześniejszej lub późniejszej niż faktyczna data złożenia podpisu przez wystawcę (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 maja 1928 roku w sprawie I C 474/27, zb. Orz. SN 1928, poz.9).

Nieważny będzie jedynie taki weksel w którym data wystawienia jest późniejsza od daty płatności, bądź zawiera inną niemożliwość (art. 387 § 1 k.c.). Ujawniona rozbieżność w ocenie Sądu nie skutkuje nieważnością weksła. Jedynie na marginesie, Sąd zauważa że wydrukowaną na blankiecie wekslowym liczbę „19”, oznaczającą pierwsze dwie cyfry roku przypadającego w wieku XX, należy potraktować – dokonując wykładni treści weksła w zakresie daty jego wystawienia, pochodzącej z XXI wieku – jako nieistniejący element tekstu weksła.

Dokonując ostatecznej oceny należy w tym miejscu odnieść się pokrótce do sformułowanych już podczas ostatniego wystąpienia pełnomocnika pozwanego, twierdzeń negujących istnienie wierzytelności wekslowej. Pozwany powołał się przed Sądem na okoliczność uzupełnienia weksła niezgodnie z porozumieniem wekslowym, jednakże swoich twierdzeń w tym zakresie nie udowodnił. Gwarancyjny charakter wystawionego weksła wynika z treści § 7 umowy sprzedaży z dnia 20 kwietnia 1994 r. To właśnie powyższa umowa - której fakt zawarcia nie był kwestionowany - stanowiła podstawę prawną, czyli causę zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. W ocenie Sądu nie ma podstaw, aby ciężar dowodzenia okoliczności ze stosunku podstawowego uzasadniającej uzupełnienie weksła przerzucać na wierzyciela wekslowego. Podkreślenia też wymaga, że brak stosownej deklaracji wekslowej określającej sposób wypełnienia weksła in blanco nie świadczy o dowolności uprawnień wierzyciela uzupełniającego jego brzmienie. Miarodajna jest tutaj bowiem treść stosunku podstawowego, którą taki dokument gwarancyjny zabezpiecza. Zapisy umowy sprzedaży wskazują zarówno wysokość zobowiązania, jak i określają w sposób dostateczny okoliczności, w jakich weksel może być wypełniony przez wierzyciela. Rozkład ciężaru dowodu w niniejszej sprawie był zdeterminowany faktem przedstawienia przez stronę powodową weksła oraz umowy sprzedaży. Zadaniem pozwanego było przedstawienie Sądowi takich środków dowodowych, które wykazałyby, a nie jedynie uprawdopodobniły, że jego twierdzenie o niezgodnym z jego wolą wykorzystaniu weksła in blanco i opatrzonego jego podpisem blankietu jest prawdziwe. Mając na uwadze obowiązujący w niniejszym postępowaniu, opisany wyżej ciężar dowodu, należy podkreślić, że na sugerowane przez siebie fakty pozwany, zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie przedstawił jakichkolwiek przekonujących dowodów. Stąd powyższe sugestie pozwanego uznane zostały za całkowicie gołosłowne.

Niesłuszny okazał się w przekonaniu Sądu zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia, bowiem roszczenie wekslowe ulega przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia płatności weksla. Stąd bieg przedawnienia dochodzonego w niniejszym postępowaniu roszczenia wekslowego rozpoczął się w ocenie Sądu w dniu 8 grudnia 2014 r. i upłynąłby z końcem dnia 8 grudnia 2017 r., do czego jednak nie doszło, bowiem bieg ten uległ przerwaniu przez wytoczenie powództwa w dniu 3 lutego 2015 r. (art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 71 PrWeksl).

Oznacza to, że w chwili uzupełnienia weksla wierzytelność ze stosunku podstawowego nie była przedawniona, natomiast zarzut przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego może być skutecznie podniesiony, jeżeli weksel zostałby wypełniony po upływie terminu przedawnienia.

Nie ulega wątpliwości Sądu, iż także roszczenie ze stosunku podstawowego nie jest przedawnione do chwili obecnej, albowiem dochodziło do przerwania biegu terminu przedawnienia - poprzez wniesienie pozwu przeciwko dłużnikowi ze stosunku podstawowego (tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze zostały wydany w dniu 11 grudnia 2000 r.), oraz poprzez wszczęcie dwóch postępowań egzekucyjnych, zwieńczonych stwierdzeniem bezskuteczności egzekucji, postanowieniem odpowiednio z dnia 20 grudnia 2002 r. oraz 29 czerwca 2009 r.

W tej sytuacji Sąd uznał, że podniesione przez pozwanego zarzuty są nieuzasadnione i nie znajdują potwierdzenia w materiale dowodowym.

Nie zachodzą także w sprawie przesłanki do zastosowania przepisu art. 5 k.c., jak tego żądał pozwany. W orzecznictwie Sądu Najwyższego panuje utrwalony pogląd, że przepis art. 5 k.c. powinien być stosowany rygorystycznie, tylko w takich sytuacjach, w których wykorzystywanie uprawnień wynikających z przepisów prawnych prowadziłoby do skutku nieaprobowanego ze względu na przyjętą w społeczeństwie zasadę współżycia społecznego. Podkreślenia wymaga, iż „działanie zgodne z prawem korzysta z domniemania zgodności z zasadami współżycia społecznego, chyba że wykazane zostaną szczególne, konkretne okoliczności obalające to domniemanie” (wyrok SN z dnia 22 listopada 2000 r., II CKN 1354/00, Lex, nr 51966). Skoro przepis art. 5 k.c. przełamuje zasadę, że wszystkie prawa podmiotowe korzystają z ochrony prawnej, jej odmowa musi być uzasadniona faktem zachodzenia okoliczności rażących i nieakceptowanych (wyrok SN z dnia 24 kwietnia 1997 r., II CKN 118/97, OSP 1998, z. 1, poz. 3). Okoliczności takie natomiast w sprawie nie występują. Oddalenie powództwa skutkowałoby pozbawieniem wierzyciela przysługującego mu prawa podmiotowego. Skoro pozwany podjął się zobowiązania zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym nie można przyjąć by dochodzenie przez wierzyciela przysługujących mu praw przekraczało granice społecznej akceptacji. Zasadnicze znaczenie w tym zakresie ma okoliczność, że pozwany w chwili dokonania poręczenia wekslowego był przedsiębiorcą, to zaś nakazuje zakładać, że działał z właściwym dla podmiotu fachowego rozeznaniem, przy uwzględnieniu podwyższonych mierników staranności. Powyższe wyklucza uwolnienie go od odpowiedzialności z uwagi na powołanie się przez niego na swą nieporadność. Pozwany był na tyle zaradny, że podjął się prowadzenia działalności gospodarczej, w konsekwencji nie można przyjąć by możliwe było uwalnianie się przez niego od odpowiedzialności względem kontrahentów z powołaniem na niezrozumienie charakteru czynności których dokonuje. Niewątpliwie prowadzeniu działalności gospodarczej może towarzyszyć złożony i skomplikowany charakter stosunków prawnych, niemniej należyta staranność wymagana od przedsiębiorcy nakazuje nie tyle posiadanie pełnej wiedzy w tej sferze, co dołożenie wszelkich możliwych starań w kierunku uzyskania właściwej pomocy, umożliwiającej świadome zaciąganie zobowiązań. W tym kontekście sam brak wiedzy pozwanego co do charakteru zobowiązania jakie zaciągnął ma charakter drugorzędny. To właśnie z uwagi na zasadę lojalności, pozwany winien zaciągnąć zobowiązanie dopiero po upewnieniu się co do zakresu tej odpowiedzialności.

Mając na uwadze zatem wszystkie przytoczone powyżej okoliczności i unormowania prawne, oraz fakt, że prawdziwość weksla nie została skutecznie zakwestionowana, Sąd uwzględnił powództwo, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

Sąd uznał za wiarygodny materiał dowodowy zebrany w sprawie w postaci dokumentów tj. umowy sprzedaży z dnia 20 kwietnia 1994 r., treści oryginału weksla, zawiadomienia z dnia 8 grudnia 2014 r. dotyczącego wypełnienia weksla przez stronę powodową, potwierdzenia odbioru tego zawiadomienia przez pozwanego oraz postanowień

stwierdzających bezskuteczność prowadzonej egzekucji. Wszystkie wskazane dokumenty pozwoliły ustalić istnienie odpowiedzialności pozwanego wobec strony powodowej, treść weksla i poręczenia wekslowego, a tym samym zakres odpowiedzialności pozwanego oraz ocenić zasadność zarzutów przedawnienia, zgłaszanych przez pozwanego.

W przedmiocie odsetek, należy zważyć że wraz z żądaniem zasądzenia kwoty 109.150,17 zł strona powodowa wniosła o zasądzenie odsetek ustawowych od dnia 21 grudnia 2014 r. Tym samym podstawą roszczenia powódki stanowiły przepisy art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c.. Należy podkreślić, że strona powodowa wezwała pozwanego do wykupu weksla w piśmie doręczonym pozwanemu w dniu 7 stycznia 2015 r. W konsekwencji Sąd uznał, że pozwany winien był spełnić roszczenie strony powodowej niezwłocznie po otrzymaniu wezwania, a skoro tego nie uczynił to strona powodowa zyskała uprawnienie do odsetek za zwłokę od wskazanej daty. Należy przy tym wyjaśnić, że w toku niniejszego procesu doszło do zmiany art. 481 k.c. (ustawą z dnia 9 października 2015r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015r. poz. 1830), w szczególności § 2, któremu nadano brzmienie „Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzycielność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy”. Mając na względzie art. 56 powołanej ustawy zmieniającej, Sąd orzekł w przedmiocie odsetek w następujący sposób: za okres od dnia 8 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. zasądził na rzecz strony powodowej odsetki ustawowe na podstawie przepisów dotychczasowych, a od dnia 1 stycznia 2016 r. odsetki ustawowe za opóźnienie według przepisów, które weszły w życie od dnia 1 stycznia 2016 r.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd oparł na treści art. 98 § 1,3 k.p.c. Stroną przegrywającą jest pozwany, który winien zwrócić stronie powodowej poniesione przez nią koszty procesu, obejmujące koszty zastępstwa procesowego w wysokości 3.600 zł ustalone zgodnie z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804) w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2002.163.1349), koszt opłaty sądowej od wniesionego pozwu w wysokości 5.457 zł oraz poczynione wydatki na opinię biegłego w wysokości 635,87 zł.

Mając na uwadze powyższe zważenia, należało orzec jak w sentencji wyroku.